

Onderzoeksverslag Fietsgedrag in Nederland (Versie 1.0)
Opdrachtgever: de Kampioen (ANWB)

Ter attentie van: Dhr. B. Gorissen

Bijlagen: De frequentieanalyses en gemiddelden
De antwoorden op de open vragen

Auteur: Drs. P.A.M. van der Meer bc. (Hons)

Fietsgedrag in Nederland

Het onderzoek over het fietsgedrag van Nederlanders is gehouden in de maand januari 2014. Dataverzameling heeft plaatsgevonden via online interviews. De respondenten zijn geworven via een oproep in het januarinummer van het ledenblad van de ANWB - de Kampioen - en via de websites van de fietsersbond, ANWB.nl, het fietsportal van de ANWB, alle social media van de ANWB (Facebook, Twitter en LinkedIn) en Op Pad. De oproep is overgenomen door andere websites zoals Verkeerswereld en Raivereniging. In totaal hebben 6.950 respondenten de enquête in zijn geheel ingevuld.

Het primaire doel van dit onderzoek is antwoord te krijgen op een aantal vragen welke door de opdrachtgever, de Kampioen als volgt zijn geformuleerd:

1. Waarvoor wordt de fiets gebruikt en hoe vaak?
2. Hoe staat het met de verschillende veiligheidsaspecten rondom het fietsen?
3. Hoeveel fietsen gebruikt men en hoe staat het met het onderhoud?
4. Hoe onderscheiden de drie hoofdgroepen (recreatie, werk en sport) van fietsgebruik zich?
5. Hoe vaak komt diefstal voor en hoe wordt diefstal voorkomen?
6. Wat zijn voordelen van fietsen?

Het secundaire doel van dit onderzoek is actiegericht. Indien de resultaten van het fietsonderzoek duiden op ongewenste situaties of ontevredenheid bij fietsend Nederland, zou de Kampioen/ANWB kunnen overwegen om hierop gerichte actie te ondernemen.

Hieronder wordt na de managementsamenvatting een korte samenvatting gegeven van de belangrijkste resultaten per onderzoeksonderwerp. Daarna wordt een beschrijving gegeven van de steekproef. Aan het eind van dit rapport staat de onderzoeksverantwoording.

De onderdelen *centrummaten* (gemiddelde en standaarddeviatie) , die zijn berekend over de numerieke items uit de enquête en de *frequentieanalyses* berekend over de gesloten items (meerkeuze vragen), alsmede enkele *reacties op de open vragen* uit dit onderzoek zijn in separate bijlagen opgenomen.

Managementsamenvatting

“Nederland is een echt fietsland”, zegt 96 procent

Als er één resultaat uitspringt uit het online onderzoek dat de Kampioen heeft laten uitvoeren in de maand januari onder bijna zeven duizend Nederlandse fietsers, dan is het wel dat fietsen een belangrijk deel van ons leven uitmaakt. Niet alleen hebben we het al geleerd op ons vijfde levensjaar, we zijn ook nog van zins te blijven fietsen tot gemiddeld ons 81ste. En slechts 13 procent kent iemand in zijn omgeving die nog nooit heeft gefietst. Nederland gaat hand in hand met zijn fiets.

De fiets wordt voornamelijk gebruikt voor recreatieve doeleinden en de grootste groep maakt er gedurende de zomer het meest gebruik van. De bekendheid en het gebruik van de knooppuntenroutes zijn bij hen erg hoog. De ervaringen met deze knooppuntenroutes zijn overwegend zeer positief. Op het gebied van de fietsveiligheid leverde het onderzoek de volgende resultaten op. Het gebruik van een fietshelm is (nog) niet ingeburgerd in Nederland. Slechts 8 procent van de volwassenen en 16 procent van de kinderen, jonger dan 17 jaar, draagt altijd een helm. Fietsen gaat niet zonder ongelukken. Maar liefst 29 procent is wel eens slachtoffer geweest bij een fietsongeluk. En ofschoon de meeste fietsers de fietspaden veilig vinden, wordt een groot aantal verbeterpunten genoemd, die de veiligheid ervan zouden kunnen verhogen. Volgens fietsend Nederland houdt de helft van de fietsers zich niet aan de verkeersregels. Verder lijkt het erop dat de fiets door een deel van de bevolking wordt gezien als alternatief vervoermiddel voor de auto, wanneer er alcohol gedronken wordt.

De toerfiets, de citybike met versnellingen en de e-bike (pedelec) zijn de meest gebruikte ‘eigen’ fietsen, die over het algemeen goed worden onderhouden. Van de personen die hun fiets gebruiken voor woon- werkverkeer, heeft bijna de helft een fietsregeling op het werk. Acht van de tien gebruikers van deze fietsregelingen zijn daar tevreden over. De helft van de fietsbezitters is wel eens geconfronteerd met diefstal, het meest in de grotere gemeentes en zes van de tien doen iets extra’s - buiten de fiets op slot zetten - om recidive te voorkomen. Tot slot, fietsen blijkt niet alleen gezond te zijn, het stemt mensen ook nog gelukkiger. Vaker gebruik maken van de fiets hangt samen met een lagere Body Mass Index (een indicatie voor overgewicht) en een grotere mate van geluk.

De belangrijkste bevindingen uit het onderzoek

De belangrijkste resultaten van het onderzoek worden hieronder per onderzoeksonderwerp gerapporteerd, in volgorde: Waarvoor wordt de fiets gebruikt en hoe vaak? Hoe staat het met de verschillende veiligheidsaspecten rondom het fietsen? Hoeveel fietsen gebruikt men en hoe staat het met het onderhoud? Hoe onderscheiden de drie hoofdgroepen (recreatie, werk en sport) van fietsgebruik zich? Hoe vaak komt diefstal voor en hoe wordt diefstal voorkomen? En tot slot: Wat zijn voordelen van fietsen?

1. Waarvoor wordt de fiets gebruikt en hoe vaak?

Hier worden de volgende onderwerpen behandeld: De redenen om de fiets te gebruiken en Het gebruik van de fiets door het jaar heen.

De redenen om de fiets te gebruiken

De meeste fietsers in Nederland gebruiken hun fiets voor recreatieve doeleinden (84%).

Gebruik fiets	Percentage
Ik fiets om te recreëren (hobby)	84
Fietsen is mijn sport	27
Ik gebruik de fiets voor mijn werk	44
Ik fiets helemaal niet (meer)	0,1
Voor mij geldt iets anders	13

(het geheel is meer dan 100% ivm meer keuzemogelijkheden)

Bij het alternatief ‘anders’ wordt genoemd boodschappen, korte ritjes in de omgeving zoals school van de kinderen, sportclub, visite kennissen, mantelzorg en dergelijke.

De meeste fietsers (47%) gebruiken hun fiets voor twee doeleinden.

Aantal redenen om te fietsen	Percentage
1 reden: 73% recreatief, 14% werk, 7% anders, 6% sport	43
2 redenen: vnl. recreëren/hobby (91%) en werk (60%)	47
3 redenen: vnl. recreëren/hobby (99%), werk (94%) en sport (87%)	10
4 redenen	0,2

Het gebruik van de fiets door het jaar heen

39% van de Nederlandse fietsers fietst gedurende het gehele jaar ongeveer evenveel en 61% fietst het **meest** in de zomer (87%) en de lente (12%). Slechts 1% fietst het meest in de herfst en of winter.

Binnen de groep die de fiets voor het werk gebruiken, bevinden zich de meeste fietsers die gedurende het hele jaar door fietsen.

Gebruik fiets	Percentage gedurende het hele jaar fietsen
Werk	54%
Anders	48%
Sport	42%
Recreatie:	35%

Gemiddeld maakt de Nederlandse fietser 600 keer per jaar gebruik van zijn fiets, dit is 1,6 keer per dag.

2. Hoe staat het met de verschillende veiligheidsaspecten rondom het fietsen?

Hier worden de volgende onderwerpen behandeld: Het gebruik van de fietshelm bij volwassenen, Het gebruik van de fietshelm bij kinderen, Blessures en spoedeisende hulp, Veiligheid op het fietspad, Alcoholgebruik, Verkeersregels en Concentratieverlagende activiteiten.

Het gebruik van de fietshelm bij volwassenen

In totaal draagt 8% altijd een fietshelm en 19% soms. 73% draagt nooit een fietshelm.

Sporters maken het meest gebruik van een fietshelm

Gebruik fiets	Draag je een fietshelm?		
	altijd	soms	nooit
Sport	42%	33%	25%
Werk	4%	6%	90%
Recreëren/ hobby	3%	8%	89%
Anders	0%	7%	93%

Van de sporters die in clubverband fietsen, gebruikt 57% altijd een fietshelm, van de clubfietsers zonder licentie gebruikt 50% altijd een helm en van de sporters die privé/zelfstandig fietsen gebruikt 17% altijd een fietshelm.

Er bestaat een omgekeerde relatie tussen het gebruik van de fietshelm en de frequentie waarmee men gebruik maakt van de fiets. $PMC = -0,026$ (P tweezijdig $= 0,05$). Dus hoe vaker men gebruik maakt van de fiets per jaar, hoe minder vaak men gebruik maakt van de fietshelm.

Het gebruik van de fietshelm bij kinderen

16% van de zelfstandig fietsende kinderen jonger dan 17 jaar draagt doorgaans een fietshelm. De rest (84%) doet dat niet. De meest genoemde redenen om een dergelijke helm niet te dragen zijn als volgt. De kinderen willen het niet. Ze vinden het stom. Ze kunnen al goed fietsen. Ze weigeren het. De andere kinderen doen het ook niet. De ouders geven verder aan dat ze nog nooit hebben nagedacht over fietshelmen en dat ze het zelf vroeger ook niet hebben gedaan. Verder vinden ze het niet nodig. Ze geven aan dat het niet verplicht is en ze zien er de noodzaak niet van in.

Van de zelfstandig fietsende kinderen jonger dan 17 jaar fietst 79% wel eens naar school of vriendjes/vriendinnetjes in de buurt. Dat gebeurt gemiddeld vanaf hun 8ste levensjaar.

Blessures en Spoed Eisende Hulp

46% van alle fietsers heeft wel eens een blessure opgelopen tijdens het fietsen, zoals zadelpijn, schaafwonden (knie, hand), blauwe plekken en bloedingen, spierblessures (spierscheuren, -ontstekingen en spierpijn), kneuzingen (rib, knie, hand), botbreuken (sleutelbeen, arm, pols, elleboog, ribben), nekbleesures, kniebleesures (banden, ontstekingen), hoofdletsel (wond, hersenschudding) en pijnklachten (schouder, nek, knie, pols, rug).

28% heeft wel eens gebruik moeten maken van SEH (Spoed Eisende Hulp) of een EHBO post, om te worden geholpen aan een fietsblessure gemiddeld 1,7 keer en 29% is wel eens slachtoffer geweest van een fietsongeluk.

Veiligheid op het fietspad

5% van de Nederlandse fietsers ergert zich nooit aan andere medeweggebruikers op het fietspad. De rest doet dit heel vaak (11%), vaak (23%) of een enkele keer (61%). De grootste ergernissen zijn, wielrenners (zonder bel), naast elkaar fietsen (voornamelijk scholieren en kinderen), e-bikes/ snorfietsen (vanwege snelheidsverschil), scooters en brommers (vanwege snelheidsverschil en stank), regels niet toepassen (verkeerde kant rijden op eenrichtingsweg, geen richting aangeven, geen licht voeren, niet rechts houden/ruimte geven), slingerende fietsers en toeristen, telefonerende fietsers of fietsers met oordopjes, voetgangers (met loslopende honden).

73% van de Nederlandse fietsers vindt de Nederlandse fietspaden veilig en 3% onveilig. De rest (24%) vindt de Nederlandse fietspaden noch veilig, noch onveilig.

Verbeteringsvoorstellen zijn: verbetering onderhoud (bestrating, boomwortels), verbreding fietspaden, gemotoriseerd verkeer verbieden, minder fietspaaltjes, minder haakse bochten en meer eenrichtingsverkeer.

Alcoholgebruik

79% van alle fietsers geeft aan alcohol te drinken. Van deze groep drinkt 30% nooit wanneer ze nog met de fiets weggaan. 41% doet dat wel, maar neemt nooit meer dan 2 standaardglazen en de rest (29%) drinkt soms meer dan twee glazen wanneer ze de fiets gebruiken. Veelgehoorde redenen bij deze laatste groep: Het is veiliger dan de auto nemen, alleen korte afstanden/binnendoor, niemand heeft er last van, ik neem juist de fiets om te kunnen drinken naar een feestje/ stappen/voetbalavond/verjaardag/café, het komt maar weinig voor, nooit problemen mee gehad en ik weet dat het niet mag.

De groep die nooit drinkt wanneer ze fietsten, is gemiddeld 56 jaar, de groep die soms meer dan drie glazen drinkt wanneer ze de fiets gebruiken, is gemiddeld 45 jaar.

Verkeersregels en concentratieverlagende activiteiten

51% is het eens met de stelling “Fietsers in Nederland houden zich niet aan de verkeersregels” en volgens 64% van hen betreft dit vooral bepaalde groepen fietsers. De aparte groepen die zich niet aan de verkeersregels houden zijn: Jeugdigen (scholieren, schooljeugd, jongeren) en wielrenners/sporters.

In totaal verricht 46% van de Nederlandse fietsers een of meer van de onderstaande concentratieverlagende activiteiten tijdens het fietsen.

Activiteiten tijdens het fietsen	Percentage
Bellen met mobiel	18
Sms'en met mobiel	4
Foto's of filmpjes maken (met mobiel of camera)	8
Muziek luisteren (met headphone of dopjes)	13
Anders (drinken, eten, neussnuiten, kaart/GPS lezen, omkleden)	10

3. Hoeveel fietsen gebruikt men en hoe staat het met het onderhoud?

Hier worden de volgende onderwerpen behandeld: Het aantal en soort fietsen welke men zelf gebruikt en het Onderhoud van de fiets die het meest gebruikt wordt.

Het aantal en soort fietsen

De fietsers hebben gemiddeld 1,7 fiets zélf en gemiddeld zijn er vier fietsen in het huishouden.

De typeverdeling van de *eigen* fiets is als volgt

Soort fiets	percentage
Toerfiets	29
Citybike met versnellingen (stadsfiets)	21
Een e-bike (pedelec) (je moet meetrappen)	14
Racefiets	12
Mountainbike	10
Anders: hybride, tandem, trekking, cyclocross, roei-, lig-, bak-, spin-fiets	7
Vouwfiets	3
Citybike zonder versnellingen (omafiets)	3
Elektrische fiets (je hoeft niet mee te trappen)	1

Onderhoud van de fiets die het meest gebruikt wordt

Het gemiddelde rapportcijfer dat gegeven wordt voor het onderhoud aan de fiets die men het meest gebruikt is een 8,2. De nieuw gekochte fiets wordt beter onderhouden (8,3) dan de tweedehandse fiets (7,5). Het onderhoud van de fiets die het meest wordt gebruikt, wordt deels zelf gedaan en deels door iemand anders (56%), 18% doet al het onderhoud van zijn fiets zelf en de rest (26%) laat alles doen door iemand anders. Die andere persoon is het meest een fietsenmaker (84%) of een familielid (18%), vriend/kennis 3%, anders 2% en 87% heeft vast licht op de fiets, dat het bij 97% ook doet.

4. Hoe onderscheiden de drie hoofdgroepen (recreatie, werk en sport) van fietsgebruik zich?

Hier worden de volgende groepen behandeld: Recreatie, Werk en Sport.

Recreatie

84% van de fietsbezitters gebruikt zijn fiets voor recreatieve doeleinden of als hobby. Van de respondenten die een partner hebben, fietst 90% van die partners ook. En 93% van hen fietst samen met zijn partner (waarvan 16% altijd en 79% een deel van de tijd, gemiddeld 37%). 7% fietst nooit samen met zijn fietsende partner.

86% van de fietsers maakt wel eens fietstochten of dagtripjes, waarbij een bepaalde route wordt gevolgd, gemiddeld bedraagt een dergelijke route 46 kilometer. De informatie over de te volgen routes worden gehaald van het internet (52%), via (fiets)bladen (15%) of

kennissen en familie (9%). 25% krijgt op een ander manier informatie over deze fietsroutes. Deze laatste groep zoekt het zelf uit, gebruikt ANWB documenten, vvv-informatie en fiets(route)kaarten.

92% van de personen die wel eens dagtrips maakt, is bekend met de knooppuntenroutes en 90% van hen heeft wel eens een dergelijke knooppuntenroute gevolgd, gemiddeld 44 keer. De ervaringen met deze knooppuntenroutes zijn overwegend zeer positief. Bij de omschrijving van de mening over de knooppuntenroutes worden termen gebruikt als (zeer) goed, handig, praktisch, gemakkelijk, duidelijk, verrassend en uitstekend, super, prima uitvinding/systeem en fantastisch. 17% van fietsers die wel eens fietstochten of dagtripsjes maken, waarbij een bepaalde route wordt gevolgd, gebruikt gps op de fiets.

Werk

44% van de Nederlandse fietsers gebruikt zijn fiets voor het werk en 46% van hen heeft een fietsregeling op het werk. 84% is tevreden over die fietsregeling op het werk en 16% is ontevreden hierover. De ontevreden fietsers noemen voornamelijk de volgende argumenten: het bedrag 749 (per drie jaar) is te laag voor een goede kwaliteit fiets of een e-bike, de kilometervergoeding voor dienstreizen met de fiets is te laag (€ 0,05) bij auto's is deze veel hoger (€ 0,34). En tot slot worden betere randvoorwaarden genoemd, zoals douche op het werk en parkeermogelijkheden.

De maximale afstand in kilometers woon-werkverkeer (enkele reis) die - volgens de werknemers die gebruik maken van de fiets - nog acceptabel is om te overbruggen is gemiddeld 12,3 kilometer.

Sport

Voor 27% van de Nederlandse fietsers is het fietsen een sport. De meesten daarvan (84%) beoefenen deze fietssport privé of zelfstandig, 13% van de sportfietsers zit op een club en heeft géén fietslicentie en de rest (3%) heeft een licentie. Dus 8 promille van alle Nederlandse fietsers van 25 jaar en ouder heeft een licentie. Slechts 13% van de fietsers die het fietsen als hun sport beschouwen, heeft een trainingsschema of -plan.

5. Hoe vaak komt diefstal voor en hoe wordt diefstal voorkomen?

Van totaal 51% van de Nederlandse fietsers is wel eens een fiets gestolen. Bij 29% is een fiets gestolen en bij 22% zijn meerdere fietsen gestolen, gemiddeld 3,2 fietsen.

Diefstal (eenmalig en herhaalde diefstal) komt het meest voor bij fietseigenaren die in de grotere gemeentes wonen.

Grootte woongebied	% Diefstal Totaal	% Eenmalige Diefstal	% Meervoudige Diefstal (plus aantal gestolen fietsen)
Zeer sterk stedelijk (grote steden, Randstad)	70	31	39 (3,5)
Sterk stedelijk (grote randgemeenten, steden)	57	32	25 (2,9)
Matig stedelijk (kleinere steden)	49	29	20 (3,1)
Weinig stedelijk (dorpen)	40	29	11 (2,9)
Niet stedelijk (platteland)	32	24	8 (2,9)

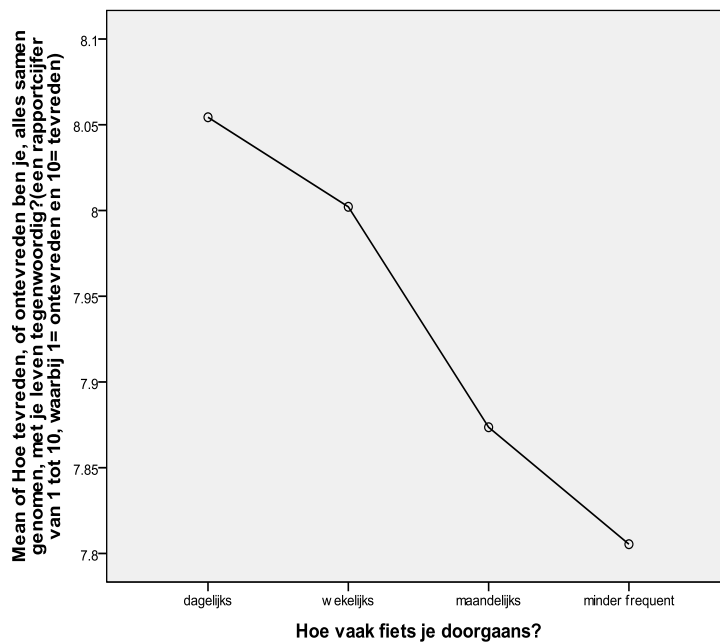
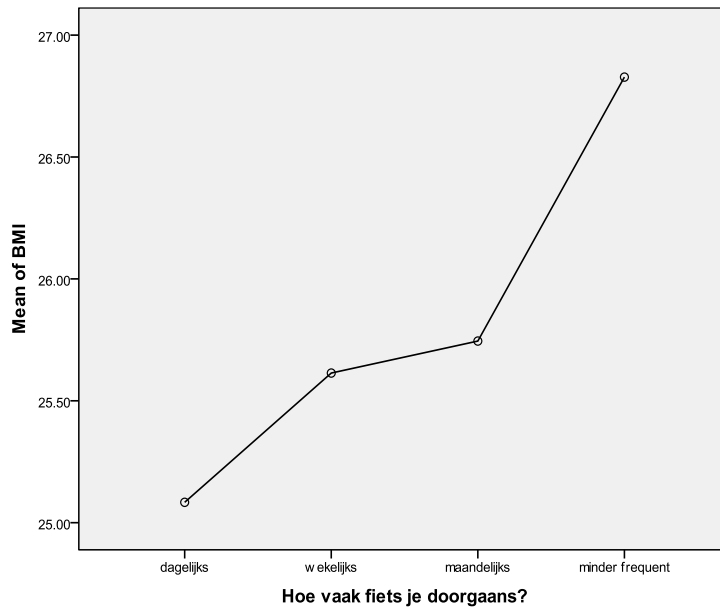
Buiten het op slot zetten, doet 58% nog iets extra's om te voorkomen dat de fiets wordt gestolen. Eigenaren van een nieuw gekochte fiets doen dit wat vaker (59%) dan eigenaars van een tweedehands fiets (50%). Voorbeelden zijn, de fiets vastzetten met een ketting(slot), of kabelslot, altijd in een (bewaakte) stalling plaatsen of binnen in het huis/garage/schuur, in het zicht/veilige plek plaatsen (onderweg), batterij eruit halen of display eraf halen (e-bikes) en de postcode laten ingraveren. 38% heeft zijn fiets verzekerd tegen diefstal, voornamelijk nieuw gekochte fietsen. Van de nieuw gekochte fietsen is 44% verzekerd tegen diefstal en bij de tweedehands fietsen is dit 10%.

6. Wat zijn voordelen van fietsen?

Het gevoel (één woord) dat fietsen teweegbrengt, is in volgorde vrijheid, vrij, heerlijk, lekker, buiten, plezier, prettig, ontspanning, onafhankelijk, natuur, ruimte en rust.

Van de fietsers heeft 1% ondergewicht, 50% is op gewicht met een BMI van minder dan 25 en de rest (49%) heeft overgewicht met een BMI van 25 en hoger. Van de gehele Nederlandse bevolking van 25 jaar en ouder heeft een precies even groot deel overgewicht. De groep fietsers onderscheidt zich wat betreft de BMI derhalve niet van de gehele Nederlandse bevolking. Maar de fietsfrequentie heeft wél een relatie met de BMI. Hoe vaker men fietst (dagelijks, wekelijks, maandelijks of jaarlijks) hoe lager de BMI is (PMC=0,085; p=0,01). Daarbuiten geldt dat personen die vaker fietsen zich gelukkiger voelen, volgens de operationalisatie binnen van het onderzoeksproject 'World Database of Happiness', van professor R. Veenhoven, sociale wetenschappen Erasmus Universiteit (PMC=0,033; p=0,01), als volgt. De verschillen zijn niet groot, maar statistisch significant, met een ANOVA test bij een P=0,005.

Hoe vaak fiets je doorgaans?	Gemiddelde BMI	Gemiddeld gelukcijfer
Dagelijks 1 of meer keer	25	8.05
Wekelijks 1 of meer keer	25,6	8.00
Maandelijks 1 of meer keer	25,8	7.87
Minder frequent	26,8	7.81

Beschrijving van de steekproef

In totaal wordt gerapporteerd over 6.950 Nederlandse respondenten, die momenteel gebruik maken van een fiets. De antwoorden zijn verkregen via online interviews. De respondenten zijn geworven via een oproep in het januarinumnummer van het ledenblad van de ANWB - de Kampioen - en via de websites van de fietsersbond, ANWB.nl, het fietsportal van de ANWB, alle social media van de ANWB (Facebook, Twitter en LinkedIn) en Op Pad. De oproep is overgenomen door andere websites, zoals Verkeerswereld, Raivereniging, Fietsplatform, Nederlandfietsland en Wielertochten. De gemiddelde invultijd van de enquête was iets meer dan 20 minuten. Een kwart van de respondenten heeft aan de enquête meegedaan via een mobiel apparaat, zoals hun tablet of smartphone en een vijfde daarvan heeft de enquête benaderd vanuit de Layer applicatie. De incentive bij dit onderzoek was de verloting van 5 fietshelmen, ter waarde van €89,95 en 5 ANWB fietsrouteboxen. De resultaten zijn op de volgende variabelen teruggewogen door middel van propensity weighting naar de laatst bekende verdeling volgens het CBS van de Nederlandse bevolking: Leeftijdsopbouw van de 25-jarigen en ouder, geslacht, hoogst genoten opleidingsniveau, woongebied (stedelijkheid), woongebied (provincie) en geven een representatief beeld van de Nederlandse bevolking op deze variabelen.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek is uitgevoerd door bureau **TeraKnowledge**® in samenwerking met de redactie van de Kampioen in de maand januari 2014, onder 6.950 Nederlandse fietsers, door middel van online interviews. Het onderzoek is uitgevoerd en het verslag is geschreven door onderzoekspsycholoog Drs. P. A. M. van der Meer bc. (Hons).